

Posudek na magisterskou diplomovou práci

Marie Fousková:

Mateřství jako politikum? Prvorepublikové ženské hnutí v napětí mezi „soukromým“ a „veřejným.“ FF UK Praha, 2009, 133 s.

Marie Fousková si vybrala ke zpracování svého diplomového úkolu jedno z aktuálních témat ve světové historické vědě a vůbec ve všech společenskovědních oborech. Témata spojená s genderem jsou nejen aktuální, jevící se někdy jako módní, ale především jsou svými výsledky, zvláště při interdisciplinárním přístupu, velmi užitečná k rozšíření jiných pohledů a získání nových náhledů na dosud známé a dostatečně zkoumané problémy. Tak je to i s obdobím první Československé republiky. Tedy volbu tématu diplomové práce Marie Fouskové hodnotím velmi pozitivně.

Autorka sleduje v období první ČSR (ale s úvodními vstupy a základními charakteristikami doby ještě hluboko před první světovou válkou) jednu linii ženského hnutí a jeho vztah k tradiční ženské roli (žena jako matka, manželka a hospodyně v domácnosti) a postupujícímu trendu zasahování žen do věcí veřejných – ve výdělečné práci v rozšiřujících se profesích a postupné vstupování žen do společensko-politického života. Jde o linii ženského hnutí označovanou jako emancipační, feministická, liberální či pokroková. Tato linie ženského snažení vstoupila do života společnosti jako něco nového, pokrokového, netradičního – proto poutala tolik pozornosti (spíše v převažující části společnosti pozornost se známkami nedůvěřivosti, opatrnosti, obav a dost často i odsuzování a odmítání, jen malá část společnosti projevovala sympatie k prvním projevům ženské emancipace).

Druhým výrazným proudem ženské veřejné aktivity v letech první Československé republiky, jakoby protipól k feministickému hnutí, byly ženské spolky katolické orientace, hájící ve změněných podmínkách nového demokratického státu to tradiční, konzervativní: katolické náboženství a s ním spojený životní styl (hájící prioritní roli ženy jako matky, manželky a hospodyně), čímž chtěly pomoci svým mužům – politikům v Československé straně lidové. Tento proud připomínám z toho důvodu, že by bylo bývalo vhodné uvést do názvu práce, jaký proud ženského hnutí byl podroben zkoumání a hodnocení (protože by bylo vhodné sledovat reakce na stanovenou otázku i z druhé strany – tedy z velmi početného a aktivního katolického ženského hnutí).

Vedle nového, pokrokového, feministického proudu ženského hnutí, s počátky ve druhé polovině 19. století (rozvíjejícího se v důsledku proměn společnosti ve sféře ekonomické, sociální, demografické, ideologické a konečně i politické – ve směru obecně postupující liberalizace a z ní vyrůstající demokratizace), které si zvolila M. Fousková jako předmět svého zkoumání, působil ve veřejné sféře první ČSR i organizovaný proud ženského hnutí (také pak modernizován podmínkami nové republiky, především v nové ústavě z roku 1920 zakódovaným zrovnoprávněním všech lidí, tedy i pohlaví) křesťanské, resp. katolické orientace, hájící politiku lidové strany, tedy hájící tradiční konzervativní životní styl spojený s katolickým náboženstvím, kde žena měla zastávat prioritně tradiční roli hospodyně v domácnosti, matky a manželky. Neprosazoval ženy do aktivní politické práce a výdělečné činnosti, zvl. intelektuální (dokládají to četné reakce ze strany katolické církve a katolického tisku varující před výdělečnou prací žen), ale i v tomto směru časem podléhal modernizaci. Aktivita těchto ženských spolků byla velmi výrazná, spolky byly daleko početnější než spolky feministického směru a měly větší sympatie ve společnosti než tendence ke zrovnoprávnění mužů a žen ve všech sférách společenského života (viz k tomu souhrnně Jana Burešová v citované publikaci, kap. III, a další drobné příspěvky). Tato moje poněkud obšírněji vyjádřená poznámka je myšlena ovšem jen na okraj k posuzované diplomové práci, pro

úplnost konstatování situace první republiky při vstupu do tématu, pro přesný obraz směrů a podob orientace ženského hnutí ve sledované době.

Marie Fousková sledovala veřejné aktivity žen prostřednictvím Ženské národní rady, zastřešující organizace feministických ženských spolků v Československu a také aktivního článku mezinárodního ženského hnutí tohoto směru (předsedkyně Františka Plamínková byla velmi aktivní místopředsedkyní Mezinárodní ženské rady, která práci jednotlivých národních ženských rad koordinovala, proto, jak v závěru práce M. Fousková na konkrétních příkladech dokládá podobnost postupů v různých státech, nacházíme v pramenech obdobnost základních postupů a shodnost cílů v celém mezinárodním ženském hnutí, jehož zainteresovaná širě spolupráce se už v dalším období v průběhu dvacátého století neopakovala).

Diplomantka velmi přesně volbou a zaměřením tématu postihla ten nejpalčivější a neproblematičtější aspekt při snaze některých žen spolupodílet se s muži ve sféře veřejné, ať už profesní či společensko-politické.

Marie Fousková prostudovala adekvátní prameny s výraznou vypovídací hodnotou pro zvolené téma a na základě jejich analýzy předložila barvitý obraz přítomnosti daného jevu ve společnosti (dotýkající se nejen žen, ale i mužů, neboť ženskou otázku nelze studovat izolovaně, ale vždy nutně současně s rolí, reakcí, postavením a rozhodováním mužů, neboť faktický život je vzájemně propojen a ovlivňován soužitím a součinností mužů a žen). Pokus M. Fouskové o vyhodnocení položené otázky, pokud jde o centrální téma – mateřství - je velmi úspěšný. Prokázala schopnost vědeckého přístupu ke zkoumání společenských problémů, ať už na počátku stanovením předmětu výzkumu, přes prokázanou znalost stávající základní literatury k tématu, nalezení adekvátních historických pramenů, analýzu, až k hodnotícím závěrům.

Diplomová práce Marie Fouskové splňuje všechny náležitosti kladené na magisterské diplomové práce ve společenskovědních oborech. Je psána kultivovaným jazykem, opatřena vědeckým aparátem, přináší doklad samostatné tvůrčí práce s novými dílčími poznatky.

Doporučuji diplomovou práci Marie Fouskové k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

Doc. PhDr. Jana Burešová, CSc.
Filozofická fakulta Univerzity Palackého Olomouc
oponentka

V Olomouci dne 21. 9. 2009